

16. Semchuk Z.V. Theoretical Foundations of the Investment Resources Management of Social Economy with the Principles of Design Analysis / Z.V. Semchuk // Security, Economy & Law: Scientific Journal. – Cracow, 2013. – № 1. – P. 94-102.
17. Друкер П. Эффективное управление / П. Друкер. – [пер. с англ. М. Котельниковой]. – М.: Изд-во «Астрель», 2004. – 284 с.
18. Leibenstein H. Allocative Efficiency and X-Efficiency / H. Leibenstein // The American Economic Review, 56 (1966). – P. 392-415.

Скрынковский Р.Н., Семчук Ж.В.

Львовский университет бизнеса и права

ИНДИКАТОРЫ ДИАГНОСТИКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В статье раскрыты раскрыта сущность экономической эффективности деятельности предприятия. Представлены составляющие и параметры (ключевые индикаторы) диагностики эффективности функционирования предприятия, а именно: финансово-экономическая эффективность (коэффициент рентабельности капитала (активов), коэффициент общей ликвидности, коэффициент автономии, коэффициент финансового левериджа); производственно-технологическая эффективность (фондоотдача, материалоотдача, производительность, фондовооруженность); коммерческая эффективность (коэффициент рентабельности реализации продукции, средний срок погашения кредиторской задолженности, средний срок погашения дебиторской задолженности).

Ключевые слова: предприятие, конкурентоспособность, эффективность, диагностика, образовательно-профессиональный потенциал персонала

Skrynkovsky R.M., Semchuk Z.V.

Lviv University of Business and Law

THE INDICATORS OF THE COMPANY EFFECTIVENESS DIAGNOSIS

Summary

The article reveals reveals the essence of the economic efficiency of enterprises. Presents the components and parameters (key performance indicators) diagnostic efficiency of the company – financial and economic efficiency; productive efficiency; commercial efficiency.

Keywords: enterprise, competitiveness, efficiency, diagnostics, education and professional capacity of staff

УДК 332.132

РОЗМАХ ПРОСТОРОВОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ЦІН РЕСУРСІВ ЯК ОСНОВА ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЧИННИКІВ РОЗМІЩЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стадницька Ю.Ю.

Національний університет «Львівська політехніка»

Обґрунтовано важливість ідентифікації чинників розміщення господарської діяльності. Запропоновано теоретико-методологічні підходи до оцінювання специфічних ресурсів, пов'язаних з впливом господарської діяльності на якість довкілля. Здійснено аналіз просторової диференціації витрат на запобігання забруднення довкілля. Досліджено специфічні ресурси такі як «чисте довкілля»; «порівняно дешеве скорочення викидів у регіоні при забезпеченні екологічно сталого розвитку»; ресурс «невисокі вимоги держави до впливу на довкілля». Проаналізовано просторову диференціацію витрат на запобігання забруднення довкілля.

Ключові слова: «ціна ресурсу», просторова диференціація витрат, немобільні ресурси, витрати на запобігання забруднення довкілля, чинник розміщення, якість довкілля, господарська діяльність.

Постановка проблеми. Правильний вибір місця для господарської діяльності є необхідною умовою її функціонування. За багатьма напрямками розміщення господарської діяльності залежить від цін на ресурси. Рівень цін є похідною від чинників розміщення господарської діяльності. Чинники розміщення господарської діяльності для ефективного використання потребують, передусім, ідентифікації. Просторова диференціація цін ресурсів є осно-

вою ідентифікації чинників розміщення господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні основи просторової диференціації цін ресурсів розроблені у фундаментальних працях вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Бертокс П., Радд Д., Белашов Л. А., Чумаченко Н. А., Артамонов В.И., Арж Р. К., Горшков Р. А., Хау Дж. М., Муррей Р., Максимова Л. В., Ревич Б. А.,

Селивестров Ю. П., Тирпак Д. А., однак ще ніколи не був реалізований підхід, який би базувався на обґрунтованій ідентифікації чинників розміщення господарської діяльності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Слід зазначити, що в світлі загострення зацікавлення науковців до проблем оцінювання просторового розвитку країн та регіонів існуючі теоретичні напрацювання щодо чинників, які впливають на вибір місця розміщення господарської діяльності є недостатніми, що унеможливорює ідентифікацію чинників розміщення господарської діяльності. Першим кроком у цьому напрямку має бути глибоке наукове дослідження просторової диференціації цін ресурсів.

Мета статті. Головна мета роботи є розроблення методичних підходів до ідентифікації чинників господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу. При перевищенні просторовою диференціацією цін ресурсу певної величини в границях простору аналізу низьку ціну цього ресурсу доцільно вважати чинником розміщення відповідного виду господарської діяльності. Термін «ціна ресурсу» вживається не лише у прямому розумінні безпосередньої плати за відповідний ресурс у випадку його купівлі, але й у розумінні витрат, необхідних для появи цього ресурсу в оцінюваному місці. Тобто, пряме розуміння терміну «ціна ресурсу» буде стосуватися ресурсів, які представлені на ринку у звичайному порядку (наприклад, ресурс «пісок будівельний»), а непряме розуміння – ресурсів, які на ринку не представлені (наприклад, ресурс «якість доквілля»).

Просторова диференціація цін мобільних ресурсів може бути отримана шляхом розрахунків у моделі виробничо-транспортної задачі (табл. 1).

Таблиця 1

Модель для розрахунку ціни ресурсу франко-місце

Джерело ресурсу	Ціна одиниці ресурсу франко-джерело	Місця простору аналізу $V_{j, j=1, n}$	
$A_{i, i=1, k}$	C_i	T_{ij}	C_{ij}
Ціна одиниці ресурсу франко-місце		$\min \{C_{ij, i=1, k}\}$	

Джерело: розроблено автором

У табл. 1:

T_{ij} – витрати на переміщення одиниці ресурсу з джерела «i» до місця «j»;

$C_{ij} = C_i + T_{ij}$ – витрати франко – місце «j» на ресурс з джерела «i».

Розглянемо невеликий приклад, який ілюструє процес просторової диференціації цін ресурсу. Приймемо, що у межах простору аналізу існує три джерела оцінюваного ресурсу і вибрано шість місць, в яких нас цікавитиме ціна цього ресурсу (табл. 2).

Звернемо увагу, що показники витрат на переміщення одиниці ресурсу з джерела «i» до місця «j» (T_{ij}) у цій таблиці – це цифри зі знаком «+», а витрати франко – місце «j» на ресурс з джерела «i» (C_{ij}) у цій таблиці – це цифри зі знаком «=». Аналіз

результатів, отриманих у цій таблиці, показує, що ціна одиниці ресурсу у місцях простору аналізу набуває значень від мінімальних 70 грн. (місце A_1) до максимальних 96 (місце B_4). У цьому прикладі просторова диференціація ціни ресурсу є доволі суттєвою, перевищуючи 37%. Очевидно, що у наведеній ситуації властивість місця A_1 «наявність дешевого ресурсу» буде чинником розміщення видів господарської діяльності, які передбачають використання цього ресурсу.

Однак, це не повинно означати, що лише одне місце простору аналізу (місце, де ціна відповідного ресурсу буде мінімальною) характеризуватиметься властивістю «наявність дешевого ресурсу». На нашу думку, властивість «наявність дешевого ресурсу» буде характерною і для тих місць простору аналізу, де ціна цього ресурсу не перевищуватиме мінімальну більше, ніж на 25%. Пропонована величина показника зумовлена тим, що оптимізаційні розрахунки в економіці передбачають отримання економічного ефекту від оптимізації у середньому саме у зазначеному розмірі (25%). Виходячи із викладеного, місця, де ціна ресурсу буде нижчою за 87,5 грн. ($70 + 0,25 \cdot 70$), теж будуть характеризуватися властивістю «наявність дешевого ресурсу» – це місця B_1 (80), B_2 (82) та B_6 (86).

На нашу думку, є доцільним, у залежності від позиції місця у ранжирі місць простору аналізу за відповідним показником, присвоювати «вагу» оцінюваному чиннику. Аналізуючи далі наведений приклад, відзначимо, що першу позицію у ранжирі матиме місце A_1 , другу – місце B_1 , третю – місце B_2 , а четверту – місце B_6 . Пам'ятаючи, що метою ідентифікації чинника є все-таки лише виявлення ММР господарської діяльності, а не оцінювання їхньої привабливості, то до присвоєння «ваги» чинникам можна підійти спрощено – «вага» може відповідати позиції у відповідному ранжирі, – позиція 1 оцінюватиметься у 10 балів, позиція 2 – у 9 і т.д. У випадку, якщо кількість місць з відповідним чинником є меншою за 10, то «не роздані» пункти доцільно пропорційно розподілити між місцями з пунктами з цього ж ранжиру. Очевидно, що у такому випадку критерієм «кращості» буде максимальна «вага» (чи максимальна кількість пунктів) як окремої властивості так і їхньої сукупності.

При такому підході «вага» чинника «наявність дешевого ресурсу» для місця A_1 становитиме 10+додаткові пункти місця A_1 ; для місця B_1 – 9+додаткові пункти місця B_1 ; для місця B_2 – 8+додаткові пункти місця B_2 ; для місця B_6 – 7+додаткові пункти місця B_6 . Сума додаткових пунктів становитиме 21 ($6+5+4+3+2+1$), які розподіляться так – 6,2 ($21 \cdot 10/34$) – додаткові пункти місця A_1 ; 5,5 ($21 \cdot 9/34$) – додаткові пункти місця B_1 ; 4,9 ($21 \cdot 8/34$) – додаткові пункти місця B_2 ; 4,3 ($21 \cdot 7/34$) – додаткові пункти місця B_6 . Відповідно, «вага» чинника «наявність дешевого ресурсу» для місця A_1 становитиме 16,2; для місця B_1 – 14,5; для місця B_2 – 12,9; для місця B_6 – 11,3. Зрозуміло, що таким чином встановлена «вага» чинника не може

Таблиця 2

Приклад розрахунку ціни ресурсу франко-місце

A_i	C_i , грн.	T_{ij} та C_{ij} у місцях простору аналізу					
		B_1	B_2	B_3	B_4	B_5	B_6
A_1	70	+10 = 80	+12 = 82	+35 = 105	+39 = 109	+20 = 90	+40 = 110
A_2	90	+17 = 107	+18 = 108	+25 = 95	+30 = 120	+12 = 102	+16 = 106
A_3	75	+24 = 99	+35 = 110	+30 = 105	+21 = 96	+19 = 94	+11 = 86
$\min \{C_{ij, i=1, k}\}$		80	82	95	96	90	86

Джерело: розроблено автором

виступати критерієм вибору місця розміщення господарської діяльності, а лише формуватиме перелік ММР.

Просторова диференціація цін немобільних ресурсів отримується шляхом фіксації цін на відповідний немобільний ресурс у різних місцях простору аналізу.

У більшості випадків з ними не виникатиме проблем, оскільки оцінити економічні показники їхнього використання складно не буде: мова йде, наприклад, про ціну (чи величину орендної плати) за земельну ділянку чи будівельну нерухомість для розміщення господарської діяльності, питомих витрат на видобуток корисних копалин з родовища тощо. Проблеми в оцінюванні економічних показників виникатимуть щодо специфічних ресурсів, пов'язаних з впливом господарської діяльності на якість довкілля:

1. Ресурс «чисте довкілля».

2. Ресурс «порівняно дешеве скорочення викидів у регіоні при забезпеченні екологічно сталого розвитку».

3. Ресурс «невисокі вимоги держави до впливу на довкілля».

Почнемо з розгляду ресурсу «чисте довкілля». Просторова диференціація ресурсу «чисте довкілля» може відбуватися на основі інформації про якість довкілля (атмосферного повітря, води та ґрунтів) у різних місцях простору аналізу, у межах якого відбувався б вибір оптимальних місць розміщення господарської діяльності. Відповідно, властивість місця «вища якість довкілля» була б чинником розміщення видів господарської діяльності з властивістю «потреба чистого довкілля».

Однак, у цьому випадку варто звернути увагу на два важливі моменти. По-перше, види господарської діяльності відрізняються щодо зацікавленості у якості різних сфер довкілля, оскільки деякі з них цікавляться якістю повітря, інші – води чи ґрунту, а ще інші – комплексною характеристикою у тому чи іншому поєднанні (повітря+вода, повітря+ґрунт, вода+ґрунт, повітря+вода+ґрунт) якості довкілля. Загалом можна говорити про 7 груп видів господарської діяльності, виокремлених за критерієм зацікавленості до якості сфери довкілля, починаючи з груп, які цікавляться якістю лише однієї сфери (атмосфери, гідросфери чи літосфери) – групи 1, 2 та 3, і закінчуючи групою 7 – комплексна зацікавленість у якості довкілля (табл. 3). При цьому, втрачає будь-який зміст проблема розрахунку комплексного показника забруднення довкілля (наприклад, [1, с. 539], [2, с. 225-227]), що базується на перерахунку забруднень однієї сфери у забруднення сфери іншої (наприклад, забруднювачів літосфери у забруднювачів гідросфери). Ця ситуація пояснюється тим, що навіть у випадку комплексної зацікавленості у якості довкілля (вид господарської діяльності № 7), підприємцю нема змісту розраховувати умовний показник якості довкілля, оскільки на його господарську діяльність впливає якість кожної сфери довкілля (атмосфери, гідросфери, літосфери) зокрема.

По-друге, різні види господарської діяльності орієнтуються на різні показники якості довкілля навіть у межах однакової сфери – атмосфери, гідросфери чи літосфери [2, с. 110]. Тому використання для оцінки рівня якості сфери довкілля з погляду розміщення господарської діяльності якогось універсального показника, як, наприклад, комплексного показника індексу забруднення атмосфери (ІЗА), що розраховується з орієнтацією на здоров'я людини, було б помилковим.

Таблиця 3

Матриця для класифікації видів господарської діяльності за критерієм зацікавленості до якості довкілля

Вид господарської діяльності	Сфера довкілля		
	Атмосфера	Гідросфера	Літосфера
1	+	-	-
2	-	+	-
3	-	-	+
4	+	+	-
5	+	-	+
6	-	+	+
7	+	+	+

Джерело: розроблено автором

Узагальнюючи низку наукових досліджень, підкреслимо, що залежність господарської діяльності від ресурсу «чисте довкілля» може проявлятися за декількома напрямками [3-11]. По-перше, це витрати на запобігання негативного впливу забруднень на процес господарської діяльності. По-друге, це втрати від негативного впливу забруднень на процес господарської діяльності. По-третє, це витрати на компенсацію негативного впливу забруднень на процес господарської діяльності.

Для віднесення аналізованої господарської діяльності до відповідної класифікаційної групи за критерієм зацікавленості до якості довкілля (див. табл. 1) необхідно встановити вартісну оцінку залежності від кожної сфери довкілля (табл. 4).

Таблиця 4

Аналітична таблиця залежності господарської діяльності від якості довкілля

Сфера довкілля	Напрямки залежності господарської діяльності від якості довкілля		
	Витрати на запобігання	Втрати від впливу	Витрати на компенсацію
Атмосфера			
Гідросфера			

Джерело: розроблено автором

Враховуючи складність або й неможливість вартісної оцінки втрат від негативного впливу забруднень на процес господарської діяльності, увагу можна зосередити на оцінюванні витрат на запобігання та компенсацію впливу. При такому підході місце з найвищою якістю відповідної сфери довкілля вважатиметься «базовим», а інші місця порівнюватимуться з ним. Оскільки «базове» місце може характеризуватися відсутністю витрат на запобігання та компенсацію впливу забруднень на процес господарської діяльності, то витрати на це в інших місцях мали б порівнюватися з основними виробничими витратами у «базовому» місці. Перевищення витрат на запобігання та компенсацію впливу забруднень на процес господарської діяльності в оцінюваному місці основних виробничих витрат базового місця на 25% викреслювало б відповідне місце з переліку ММР оцінюваного виду господарської діяльності.

Тепер розглянемо ресурс «порівняно дешево скорочення викидів у регіоні при забезпеченні екологічно сталого розвитку». Види господарської діяльності зі значними обсягами утворення забруднень, за умов екологічно сталого розвитку, який характеризується вимогою не зростання антропогенного забруднення довкілля у регіоні, будуть орієнту-

ватися на місця з властивістю «порівняно дешево скорочення викидів». Варто звернути увагу, що при оцінюванні витрат на скорочення викидів у регіоні, враховуватимуться не лише витрати на здійснення відповідних заходів на інших підприємствах, але й витрати на скорочення утворених викидів нових підприємств. Новостворюване підприємство мало б порівнювати свої витрати на скорочення викидів з такими витратами на інших підприємствах регіону. У випадку, коли витрати на скорочення викидів на інших підприємствах будуть нижчими, то нове підприємство компенсуватиме свої забруднення скороченням забруднення довілля на інших підприємствах регіону, – тих, де це буде дешевше. Тому нові підприємства з порівняно високим рівнем утворення забруднень шукатимуть місця, де у межах компенсаційної стратегії буде порівняно дешево скорочувати потрібний обсяг забруднень.

При цьому, потенціал просторової диференціації витрат буде стосуватися не лише витрат на скорочення викидів на інших підприємствах, але й таких витрат на новостворюваному підприємстві, оскільки й щодо цих витрат цілком можливе явище просторової диференціації. Таким чином, ресурс «порівняно дешево скорочення викидів у регіоні при забезпеченні екологічно сталого розвитку» формуватиметься за двома напрямками:

1. За напрямком – «витрати на запобігання забруднення довілля на оцінюваному підприємстві».

2. За напрямком – «витрати на зменшення забруднення довілля на інших підприємствах регіону».

Таблиця 5

Матриця для класифікації видів господарської діяльності за критерієм «порівняно дешево скорочення викидів»

Вид господарської діяльності	Витрати на запобігання утворення забруднень		Витрати на запобігання надходження у довілля вже утворених забруднень	
	Витрати на оцінюваному підприємстві	Витрати на інших підприємствах регіону	Витрати на оцінюваному підприємстві	Витрати на інших підприємствах регіону
1	+	-	-	-
2	+	+	-	-
3	+	-	+	-
4	+	-	-	+
5	+	+	+	-
6	+	+	-	+
7	+	-	+	+
8	+	+	+	+
9	-	+	-	-
10	-	+	+	-
11	-	+	-	+
12	-	-	+	-
13	-	-	+	+
14	-	-	-	+

Джерело: розроблено автором

Для видів господарської діяльності зі значними обсягами утворення забруднень як ММР слід розглядати місця з властивістю «порівняно дешево скорочення викидів», а сама ця властивість буде похідною просторової диференціації витрат на запобігання забруднення довілля на оцінюваному підприємстві та витрат на зменшення забруднення довілля на інших підприємствах регіону (в одному

і другому випадку – шляхом запобігання утворення забруднень чи запобігання надходження у довілля вже утворених забруднень). У табл. 5 наведено матрицю для класифікації видів господарської діяльності за цим критерієм.

Очевидно, що потенціал просторової диференціації витрат є більший за напрямком «витрати на зменшення забруднення довілля на інших підприємствах регіону» (ситуація 6, 8, 11). Особливо це стосується ситуації 11, яка передбачає, що «порівняно дешево скорочення викидів» досягається за допомогою витрат на скорочення забруднення довілля на інших підприємствах регіону.

Наступний крок – дослідження ресурсу «невисокі вимоги держави до впливу на довілля». Види господарської діяльності зі значними обсягами утворення забруднень орієнтуватимуться при розміщенні на місця з властивістю «невисокі вимоги держави до впливу на довілля», що дозволить уникати їм значних витрат на запобігання забруднення довілля. При цьому, просторова диференціація цих витрат може мати характер як міждержавний (оскільки державні вимоги до якості довілля мають, як правило, загальнодержавний характер), так і регіональний (оскільки регіони держави можуть мати свої вимоги до якості довілля). Також варто звернути увагу на можливість впливу на просторову диференціацію витрат на запобігання забруднення довілля не лише «невисоким вимог держави до впливу на довілля», але й класичної диференціації витрат, – у цьому випадку витрат на запобігання забруднення у межах, зумовлених вимогами держави щодо впливу господарської діяльності на довілля. І навіть, якщо уявити гіпотетичну ситуацію відсутності вимог держави щодо впливу господарської діяльності на довілля, обмеження на власні забруднення накладатиме сам підприємець з метою зменшити негативний вплив забруднень на свій персонал, майно та вироблювану продукцію.

Виходячи із зазначеного, чинник просторової диференціації витрат на запобігання забруднення довілля для випадку «невисокі вимоги держави до впливу на довілля» можна описати за допомогою табл. 6.

Таблиця 6

Чинник «невисокі вимоги держави до впливу на довілля» у вигляді таблиці

Місце	Витрати на запобігання забруднення довілля, ВЗ _д	Додаткові витрати у порівнянні з «базовим місцем», ДВ _д	У т. ч., додаткові витрати (+) або економія (-) за рахунок класичної диференціації витрат, ДВ _к
i	ВЗ _{дi}	ДВ _{дi}	ДВ _{кi}

Джерело: розроблено автором

У цій таблиці місця характеризуються трьома показниками:

1) Витратами на запобігання забруднення довілля, зумовлені вимогами держави до впливу на довілля – ВЗ_д;

2) Додаткові витрати на запобігання забруднення довілля, зумовлені вимогами держави до впливу на довілля, у порівнянні з місцем, витрати на це в якому прийняті за базові – ДВ_д;

3) У тому числі, додаткові витрати (+) або економія (-) за рахунок класичної диференціації витрат на запобігання забруднення довілля – ДВ_к.

Перед тим, як розглянути приклад, чіткіше охарактеризуємо згадані показники. Показник «ВЗ_д» передбачає розрахунок витрат на запобігання забруднення довілля на новому підприємстві до рівня, що відповідає вимогам держави. У випадку,

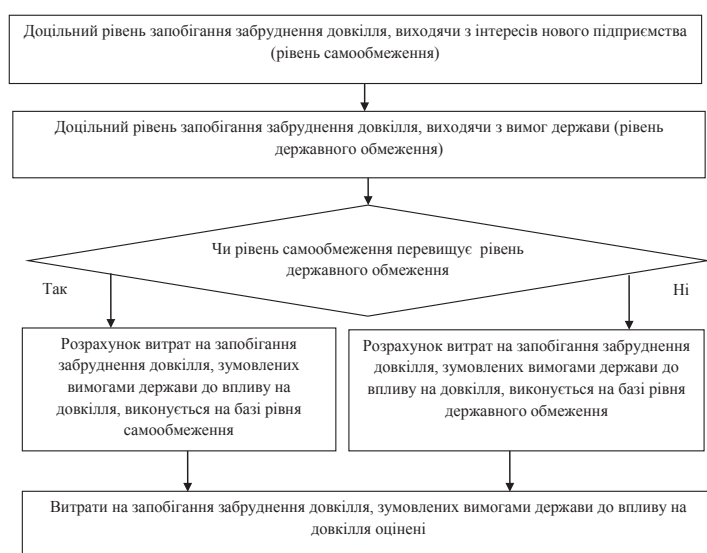

Рис. 1. Послідовність дій при розрахунку витрат на запобігання забруднення довкілля, зумовлені вимогами держави до впливу на довкілля

Джерело: розроблено автором

коли вимоги підприємця до якості довкілля будуть вищими від вимог держави, показник «ВЗ_д» розраховуватиметься з орієнтацією на рівень вимог не держави, а підприємця. Алгоритм дій у цьому випадку передбачає такі етапи:

а) визначення доцільного рівня запобігання забруднення довкілля, виходячи з інтересів нового підприємства (рівень самообмеження);

б) отримання інформації про вимоги держави до впливу на довкілля новим підприємством;

в) визначення доцільного рівня запобігання забруднення довкілля, виходячи з вимог держави (рівень державного обмеження);

г) порівняння рівня самообмеження з рівнем державного обмеження;

д) більший з рівнів виступає базою для розрахунку витрат на запобігання забруднення довкілля, зумовлених вимогами держави до впливу на довкілля (ВЗ_д).

Алгоритм дій при розрахунку витрат на запобігання забруднення довкілля, зумовлені вимогами держави до впливу на довкілля, наведено на рис. 1

Щодо додаткових витрат на запобігання забруднення довкілля, зумовлених вимогами держави до впливу на довкілля, у порівнянні з місцем, витрати на це в якому прийняті за базові (ДВд). Розрахунок їхньої величини труднощів не викликатиме, оскільки мова йде про звичайну різницю між цими витратами в оцінюваному місці і у місці, прийняте за базове. При цьому, базовим місцем вважатиметься місце, де витрати на запобігання забруднення довкілля, зумовлених вимогами держави до впливу на довкілля, будуть мінімальними.

При аналізі просторової диференціації витрат на запобігання забруднення довкілля, зумовлених вимогами держави до впливу на довкілля, увагу слід зосередити саме на додаткових витратах у порівнянні з «базовим місцем», а виділення додаткових витрат (+) або економії (-) за рахунок класичної диференціації витрат на запобігання забруднення виконувати із зазначенням рівня умовності цієї процедури. При цьому, доцільним буде зазначити, що в умовах ідентичної черговості здійснення заходів щодо запобігання забруднення довкілля точність виділення додаткових витрат (+) або економії (-) за рахунок класичної диференціації витрат на запобігання забруднення буде порівняно високою, а в умовах відмінності у черговості здійснення заходів – порівняно низькою.

Висновки і пропозиції. Просторова диференціація мобільних ресурсів може бути отримана шляхом розрахунків у моделі виробничо-транспортної задачі. Просторова диференціація немобільних ресурсів отримується шляхом фіксації цін на відповідний ресурс у різних місцях простору аналізу. Властивість «наявність дешевого ресурсу» буде характерною для тих місць простору аналізу, де ціна цього ресурсу не перевищуватиме мінімальну більше, ніж на 25%. У залежності від позиції місця у ранжирі місць простору аналізу за відповідним показником слід присвоювати «вагу» оцінюваному чиннику.

Подальші дослідження є перспективними у напрямку розроблення методичних підходів до оцінювання ресурсу «порівняно дешеве скорочення викидів у регіоні» в умовах функціонування ринкових механізмів управління якістю довкілля у регіоні.

Список літератури:

1. Бертокс П., Радд Д. Стратегия защиты окружающей среды от загрязнений: Пер. с англ. – М.: Мир, 1980. – 606 с.
2. Стадницький Ю.І. Економіка запобігання антропогенного забруднення довкілля. – Хмельницький: УЕП, 2007. – 362 с.
3. Актуальные проблемы охраны окружающей среды / Н.А. Чумаченко, Л.А. Белашов, И.А. Жаркова и др. – К.: Наук. думка, 1979. – 319 с.
4. Арж Р.К. Социальная оценка при контроле загрязнения окружающей среды // Всесторонний анализ окружающей природной среды: Сб. науч. тр. – Л.: Гидрометеиздат, 1978. – С. 218-239.
5. Горшков С.П. Неустойчивая биосфера и устойчивое развитие // Вестн. Моск. ун-та. Серия географ. – 1998. – № 1 – С. 3-9.
6. Здоровье и окружающая среда / Дж.М. Хау, Р. Муррей, П.К.К. Гарнхем и др.: Пер. с англ. – М.: Мир, 1979. – 232 с.
7. Окружающая среда и здоровье человека / Л.В. Максимова, Е.Л. Райх, Л.И. Саравайская и др. – М.: Наука, 1979. – 214 с.
8. Ревич Б.А., Быков А.А. Загрязнение воздуха как фактор смертности в городах России // Энергия: экономика, техника, экология. – 1998. – № 4. – С. 20-27.
9. Селивестров Ю.П. Проблема глобального экологического риска // Изв. РГО. – 1994. – Т. 126. – Вып. 2. – С. 2-16.
10. Тирпак Д.А. Потенциальное воздействие изменений глобального климата на окружающую среду // Всесторонний анализ окружающей природной среды: Сб. науч. тр. – Л.: Гидрометеиздат, 1988. – С. 137-146.

Стадницька Ю.Ю.

Национальный университет «Львовская политехника»

РАЗМАХ ПРОСТРАНСТВЕННОЙ ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ ЦЕН РЕСУРСОВ КАК ОСНОВА ИДЕНТИФИКАЦИИ ФАКТОРОВ РАЗМЕЩЕНИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация

Обосновано важность идентификации факторов размещения хозяйственной деятельности. Предложено теоретико-методологические подходы к оценке специфических ресурсов, связанных с влиянием хозяйственной деятельности на качество окружающей среды. Осуществлен анализ пространственной дифференциации затрат на предотвращение загрязнения окружающей среды. Исследованы специфические ресурсы такие как «чистую окружающую среду»; «сравнительно дешевое сокращение выбросов в регионе при обеспечении экологически устойчивого развития»; ресурс «невысокие требования государства к воздействию на окружающую среду». Проанализировано пространственную дифференциацию расходов на предотвращение загрязнения окружающей среды.

Ключевые слова: «цена ресурса», пространственная дифференциация расходов, немобильны ресурсы, расходы на предотвращение загрязнения окружающей среды, фактор размещения, качество окружающей среды, хозяйственная деятельность.

Stadnytska J.J.

Lviv Polytechnic National University

RANGE SPATIAL DIFFERENTIATION PRICES OF RESOURCES AS THE BASIS IDENTIFICATION PLACING FACTORS OF ECONOMIC ACTIVITY

Summary

Substantiated the importance of identification of the factors placing of economic activity. Suggested the theoretical and methodological approaches to the evaluation of specific resources associated with the impact of economic activity on the quality of the environment. The analysis of spatial differentiation of the costs of pollution prevention. Investigated the specific resources such as the «clean environment»; «relatively low-cost emission reductions in the region, while ensuring environmentally sustainable development»; resource «low requirements of the state to the impact on the environment.» Analyzed the spatial differentiation of the costs of pollution prevention.

Keywords: «the price of the resource», the spatial differentiation of costs immobile resources, the cost of preventing pollution, a factor placing, environmental quality, economic activity.

УДК 336.012.23

НАУКОВІ ПІДХОДИ ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСУВАННЯ

Супрун О.О.

Херсонський державний аграрний університет

У статті досліджені наукові підходи трактування сутності фінансування. Проведений аналіз генезису економічного змісту фінансового забезпечення і фінансових ресурсів. Уточнено поняття фінансування. Здійснене порівняння розглянутих підходів до трактування сутності фінансування. Виявлені відмінності та спільні сторони дефініції «фінансування».

Ключові слова: фінансове забезпечення, фінансові ресурси, фінансування, фінансові відносини, форми фінансування.

Постановка проблеми. Динамічний розвиток національної економіки вкотре підтвердив неможливість її функціонування без ефективного фінансування. В процесі своєї діяльності підприємства генерують та використовують різні фінансові ресурси, забезпечуючи їх кругообіг. Саме від фінансування залежить весь процес виробництва будь якого господарюючого суб'єкта, його життєздатність та безпека. Тому питання вивчення сутності фінансування діяльності залишається в центрі уваги багатьох вітчизняних та закордонних вчених. Необхідність дослідження зазначеного напрямку обумовлена також проблемами підвищення ефективності фінансування діяльності аграрних підприємств й забезпечення їх стабільного економічного розви-

тку в довгостроковій перспективі, що підвищує актуальність даного питання.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Питання наукового тлумачення сутності фінансування та таких його складових, як фінансове забезпечення й фінансові ресурси, розглядалися в наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них Аранчій В.І., Бандурка О.М., Гудзь О.Є., Завгородній Т., Кашенко О.Л., Корецький М.Х., Коробов М.Я., Лайко П.А., Непочатенко О.О., Опарін В.М., Поддєрьогін А.М., Філімоненков О.С., Чупіс А.В. та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча у працях названих науковців й відображено різні аспекти сутності фінансування, фінансових ресурсів та фінансового забезпечення,